

Projekt

DIGITALIZACE PEČOVATELSKÝCH SLUŽEB V ÚSTECKÉM KRAJI

KA 4: Studie východisek změny pečovatelských služeb

Situační zprávy za SO ORP Most

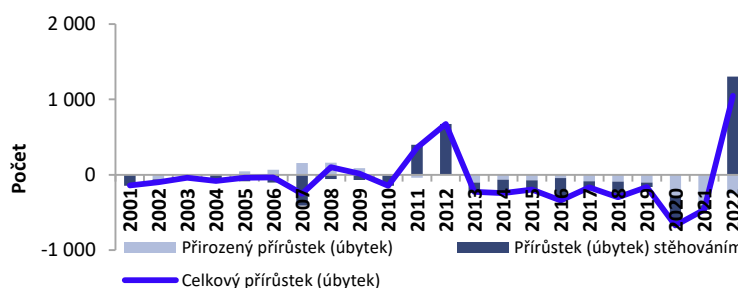
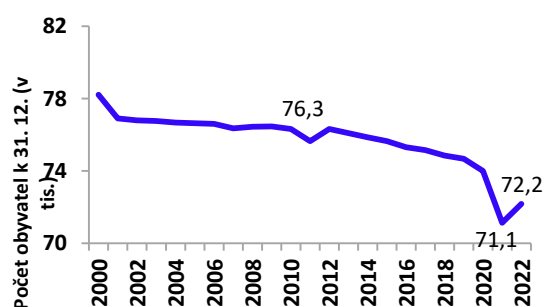
Registrační číslo projektu: CZ.10.02.01/00/23_017/0000190

Sídelní a regionální systém

- Území patří mezi nížinaté a pánevní oblasti, značnou část území na západě a severozápadě tvoří rozsáhlé hnědouhelné doly ČSA a Vršany, na severu pak rekultivované území kolem jezera Most
- Součást ústecko-chomutovské aglomerace (pánevní konurbace) a hlavní sídelní osy ÚK
- Výrazně nadprůměrná hustota zalidnění v silně urbanizovaném území, v němž je na jedné straně vysoký podíl malých venkovských obcí do 500 obyvatel (relativně méně zasažených socialistickou industrializací a tvořících nečetné pozůstatky „tradičního osídlení“), na druhé straně statutární město Most, s 64 tisíci obyvateli druhé největší v kraji
- Díky dobré dopravní dostupnosti okolních měst (Chomutov, Teplice, Ústí nad Labem, Litvínov aj., ale i Praha) a relativně silnou hospodářskou provázaností ústecko-chomutovské aglomerace souvisí spíše vyšší vyjízdka obyvatel za prací mimo správní obvod, navzdory tomu, že samotný Most nabízí relativně velké množství rozmanitých pracovních příležitostí
- Relativně dobrá dopravní poloha na přímém silničním i železničním „pánevím“ tahu, na druhou stranu nenaplněný potenciál a nevyhovující parametry obou těchto tahů (průtahy silnice I/13 sídly, nízká kapacita a traťová rychlost železnice č. 130/U1), blízkost dálničního i železničního koridoru Praha – Ústí nad Labem – Drážďany a postupně budované dálnice D7 Praha – Chomutov

Vývoj počtu obyvatel¹

- Počet obyvatel k 31. 12. 2022 činil 72,2 tis., tj. o 6 tis. osob méně oproti r. 2000 (-7,7 %).
- Víceméně trvale sestupná počtu obyvatel.
- Pokles počtu obyvatel v covidových letech 2020–2021 vlivem zejména přirozeného úbytku a nárůst (1,5 %) v r. 2022 vlivem přílivu přistěhovalých z Ukrajiny.
- Od roku 2013 celkový úbytek (i přirozený úbytek) vyjma r. 2022 vlivem přírůstků stěhování.

¹ Údaje sledovány za období 2000 až 2022.

Věková a vzdělanostní struktura populace

- Průměrný věk narostl mezi lety 2000–2022 o 5,6 let na hodnotu 42,3 let.
- Z pohledu indexu stárí ve sledovaném období ke konci roku 2022 nejvíce zestárlý správní obvody Kadaň, Bílina, Most a Varnsdorf, kde se index stárí zdvojnásobil.
- SO ORP Most zaznamenal nejvýraznější snížení počtu dětí v porovnání s ostatními obvody (-20,1 %), stejně tak i jeho snížení zastoupení dětí v populaci (-24,3 %) bylo druhé nejvyšší (po SO ORP Kadaň).
- Složka obyvatel v poproduktivním věku v tomto obvodu vzrostla o 64,9 %, podíl těchto obyvatel narostl o 78,7 %. Z pohledu jednotlivých SO ORP se v roce 2022 nacházel nejnižší podíl seniorů v Chomutově (19 %), následoval Most a Kadaň (19,2 %, resp. 19,5 %).
- V SO ORP Most počet osob ve věku 80+ let vzrostl 35 %, jejich zastoupení na populaci tak vzrostlo na hodnotu 3,5 %, tj. stále je pod hodnotou kraje (3,7 %).

Tabulka 1 Ukazatele věkového složení obyvatel – SO ORP Most, v letech 2000 a 2022

	2000	2022	Index změny (v %)
0–14 let (abs.)	14 304	11 317	79,1
0–14 let (rel.)	18,3	15,7 %	85,7
65 a více let (abs.)	8 380	13 821	164,9
65 a více let (rel.)	10,7	19,2 %	178,7
80 a více let (abs.)	1 910	2 578	135,0
80 a více let (rel.)	2,5	3,5 %	139,2
Index stárí	58,6	122,1	208,5
Průměrný věk	36,7 let	42,3 let	5,6 let

Pozn. Index změny = 2022/2000*100.

Zdroj: VBD ČSÚ 2024

- V rámci ÚK spíše nízká úroveň vzdělanosti a kvalifikace obyvatelstva (navzdory přítomnosti velkého statutárního města), na což má vliv tradiční odvětvová skladba regionální ekonomiky, v níž dominovaly průmyslové a těžební obory masově vyžadující manuální profese, často s nižší kvalifikací; jen 10 % obyvatel starších 15 let má VŠ vzdělání (mírně podprůměrná hodnota v rámci ÚK) a jen 61 % (nejnižší hodnota v celém ÚK) úplné střední vzdělání

Sociální kapitál

- Velmi nízká míra občanské participace, např. v rámci ÚK vůbec nejnižší účast voličů ve volbách
- V průměru celého ORP značná vzdělávací neúspěšnost za základních školách (nepochybně však výrazné rozdíly mezi školami v rámci SO ORP navzájem)
- Po SO ORP Bílina druhý nejvyšší podíl obyvatel v exekuci (každý šestý obyvatel starší 15 let)

Osoby s příspěvkem²

• Příspěvek na péči:

- o Mezi lety 2017 a 2022 poklesl počet příjemců PnP o 4,5 % a nedošlo k výraznějším změnám z hlediska zastoupení seniorů v jednotlivých stupních PnP. Seniori ve všech ostatních stupních představují cca polovinu až dvě třetiny příjemců daného stupně.
- o Nárůst příjemců PnP umístěných v pobytových zařízeních sociálních služeb činil 21,7 %. Ostatní typy příjemců poklesly:
- o příjemci využívající terénních a ambulantních služeb o 17,1 %;
- o počet příjemců, o které pečuje jiná fyzická osoba (osoba blízká) a zároveň využívají registrovanou sociální službu, se snížili 17,6 %.
- o příjemci, o které pečuje jiná fyzická osoba (osoba blízká), poklesli o 9,8 %.

• Příspěvek na mobilitu:

- o Příspěvek pobíralo v r. 2022 o 3 % méně osob než v r. 2017. Věková struktura příjemců se liší oproti struktuře kraje i ostatních obvodů, správní obvody Litvínov a Most mají oproti ostatním správním obvodům výraznější zastoupení dětí do 18 let věk (15,6 %, resp. 11,9 %), přičemž hodnota kraje je 7,5 %. Vyšší je také zastoupení skupiny osob ve věku 19–64 let a naopak nižší podíl seniorské skupiny.

• Průkaz osoby se zdravotním postižením:

- o Počet držitelů všech typů průkazu OZP narostl ve všech správních obvodech Ústeckého kraje (vyjma Varnsdorfu), v SO ORP Most o 19,8 %. Z hlediska struktury se nejvíce zvýšil počet držitelů ZTP (+26,8 %), dále TP (+24,8 %) a nakonec ZTP/P (+6,5 %).

• Invalidní důchody:

- o Data k invalidním důchodům (ID) jsou za okresy, SO ORP Litvínov spadá do okresu Most.
- o Všechny okresy Ústeckého kraje zaznamenaly pokles počtu příjemců ID, výjimku představují okresy Louny a Teplice, ve kterých došlo k mírnému nárůstu příjemců. V případě okresu Most byl pokles druhý největší (-8,2 %).
- o Přibližně desetina všech příjemců v kraji žila v okrese Most.

Tabulka 2 Příjemci příspěvků – SO ORP Most, v letech 2017 a 2022

	2017	2022	Index změny (v %)
Příspěvek na péči (počet)	2553	2438	95,5
- pobytová zařízení	351	427	121,7
- terénní a ambulantní sociální služby	76	63	82,9
- fyzická osoba + využívající registrovanou sociální službu	34	28	82,4
- pečující fyzická osoba	2130	1921	90,2
Příspěvek na mobilitu (počet)	1481	1437	97,0
Průkaz osoby se zdravotním postižením (OZP)	2163	2591	119,8
- TP	234	292	124,8
- ZTP	1207	1530	126,8
- ZTP/P	722	769	106,5
Invalidní důchody*	4450	4084	91,8

Pozn. Index změny = 2022/2017*100. *invalidní důchody jsou za okres Most

Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

² Údaje sledovány za období 2017 až 2022.

Osoby s demencí³

- **Alzheimerova nemoc:**

- Pokles počtu pacientů s Alzheimerovou nemocí (AN) ve věku 50–64 let nastal ve všech okresech Ústeckého kraje vyjma okresu Louny). Okres Most evidoval pokles o 23,8 %.
- Ve všech okresech kraje pozorován nárůst počtu pacientů s touto nemocí v seniorské věkové skupině (65 a více let), v okrese Most to bylo o 9,6 %.

- **Nedošetřená demence:**

- Okres Most evidoval nárůst počtu pacientů s nedošetřenou demencí v obou věkových skupinách - ve věku 65 a více let (+58,9 %), stejný trend byl evidován ve všech okresech kraje, a ve věku 50–64 let (+10,8 %).

- **Alkoholem způsobená/vyvolaná demence:**

- Počet pacientů ve věkové skupině 50–64 let se v okrese Most zvýšil o více než třetinu. Pacienti ve věku 65+ let nebyli v okrese evidováni.

Tabulka 3 Počet pacientů, okres Most, v letech 2017 a 2022

	2017	2022	Index změny (v %)
Počet pacientů s Alzheimerovou nemocí ve věku 50–64 let	21	16	76,2
Počet pacientů s Alzheimerovou nemocí ve věku 65 + let	561	615	109,6
Počet pacientů s nedošetřenou demencí ve věku 50–64 let	37	41	110,8
Počet pacientů s nedošetřenou demencí ve věku 65 + let	275	437	158,9
Počet pacientů s alkoholem způsobenou/vyvolanou demencí ve věku 50–64 let	3	4	133,3
Počet pacientů s alkoholem způsobenou/vyvolanou demencí ve věku 65 + let	0	0	-

Pozn. Index změny = 2022/2017*100.

Zdroj: NRHŽS 2024, vlastní výpočty

Bydlení

- I v rámci ÚK extrémně nízký počet i relativní podíl (na bytovém fondu, na počtu obyvatel) nově dokončených bytů, naznačující tendence „smršťujícího se města“ (naddimenzovaná infrastruktura z dob socialismu, depopulace, odliv mozků, nízká atraktivita pro bydlení atd.)
- 86 % bytů se nachází v bytových domech, což je v kontextu ÚK (v průměru 64 %) výrazně nejvíce; nepochybně jde o důsledek masivní bytové výstavby v době socialistické industrializace a výrazné urbanizovanosti území
- V této souvislosti má převážně urbánní území spíše nadprůměrnou vybavenost běžnou technickou infrastrukturou (vodovod a kanalizace s napojením na ČOV, plynofikace).

Ekonomika a trh práce

- Přetrvávající (byť v čase pozvolna klesající) nadprůměrný podíl obyvatel zaměstnaných v průmyslu (34,5 % v roce 2021), ale také ve službách (ve stejném roce cca 37 %), což je kombinací přetrvávajícího významu palivoenergetického komplexu a na druhé straně značného obslužného významu Mostu jako druhého největšího města v kraji; dle

³ Údaje sledovány za období 2017 až 2022.

očekávání naopak extrémně nízký podíl obyvatel zaměstnaných v zemědělství a lesnictví (důsledek značné urbanizovanosti území)

- Relativně nízký podíl malých a středních podniků, a naopak vysoký podíl velkých podniků, což odpovídá struktuře ekonomiky, v níž mají důležitou roli velké firmy palivoenergetického komplexu
- Transformace průmyslu a energetiky, dekarbonizace a úbytek pracovních míst představuje potenciální příležitost pro sociální služby (uvolní se část pracovního trhu, která je teoreticky dostupná pro jiné obory, byť za předpokladu poměrně náročných rekvalifikací)
- Spíše nižší podíl specialistů a pracovníků s vysokou kvalifikací ve struktuře pracovních sil
- V kontextu kraje dlouhodobě vysoká míra nezaměstnanosti (cca dvojnásobek průměru za celé Česko a 1,5násobek průměru za Ústecký kraj)

Krajina a životní prostředí

- Výrazně podprůměrný podíl lesních i travnatých ploch, ale také zemědělské půdy, naopak vysoký podíl zastavěného území a „ostatních“ území tvořených hnědouhelnými doly ČSA a Vršany
- Velmi nízký koeficient ekologické stability, daný právě značným podílem zastavěných a důlních ploch, a naopak nízkým podílem lesů a luk
- Pozoruhodný fenomén unikátních rekultivovaných území, na nichž se nachází volnočasové areály, někde doplněné také vodními plochami s rekreačním významem (Velebudická výsypka s hipodromem jižně od Mostu, Kopistská výsypka a Střimická výsypka severně od Mostu, mezi nimiž se nachází jezero Most, areál mosteckého autodromu s nedalekým jezerem Matylda)

Rozmístění poskytovatelů pečovatelské služby a územní dostupnost

Na území SO ORP Most zajišťují pečovatelskou službu 3 poskytovatelé, kteří deklarují, že pokrývají celé území SO ORP.

Vlastní město Most je pokryto 3 poskytovateli pečovatelské služby s celkovou okamžitou kapacitou 34 klientů. V ostatních obcích SO ORP Most je pečovatelská služba zajištěna 2 poskytovateli s celkovou okamžitou kapacitou 10 klientů.

Tabulka 4 Souhrnný přehled za SO ORP Most

Název poskytovatele, sídlo	Individuální okamžitá kapacita ^[1]	Úvazky pracovníků v přímé péči ^[2]	Území ORP pokryté PS	Časoprostorové poskytování služby
Městská správa sociálních služeb v Mostě – příspěvková organizace Most	Kapacita: 24	Úvazky: 18,86	Město Most	pouze Most Pondělí až neděle: 6:30 - 21:00
Sestřičky s.r.o., Most	Kapacita: 3	Úvazky: 3,1	Celé území ORP Most	Ve všech obcích ve stejném rozsahu Pondělí až Neděle: 8:00 - 19:00, 19:00 - 21:00 - dle individuální domluvy DOPLŇKOVÉ ÚDAJE: - 7:00-21:00 BEZ OMEZENÍ
Charita Most, Most	Kapacita: 7	Úvazky: 9	Celé území ORP Most	Ve všech obcích ve stejném rozsahu Pondělí až Neděle: 7:00 - 21:00

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb, MPSV (data platná 4/2024), Katalog Ústeckého kraje (data platná k 6/2024), webové zdroje jednotlivých poskytovatelů, AKČNÍ PLÁN rozvoje sociálních služeb v Ústeckém kraji na rok 2024, vlastní realizované šetření mezi poskytovateli zařazenými do Základní sítě

^[1] Pozn. Údaj platný k 7/2024, zdroj údaje Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024 platná od 01.07.2024, dostupné zde: https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1788371

^[2] Pozn. Údaj platný k 7/2024, zdroj údaje Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024 platná od 01.07.2024, dostupné zde: https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1788371

Okamžitá kapacita pečovatelské služby

SO ORP Most vykazuje lehce nadprůměrnou okamžitou kapacitu v porovnání s krajským průměrem (jehož hodnota činí 0,41).

Tabulka 5 Individuální okamžitá kapacita v SO ORP Most a přepočet na 1000 obyv.

SO ORP	Stávající individuální okamžitá kapacita – ZÁKLADNÍ SÍŤ	Stávající individuální okamžitá kapacita – MIMO ZÁKLADNÍ SÍŤ	Celková individuální okamžitá kapacita za SO ORP	Počet obyv. k 31.12.2022	Přepočet kapacity na 1000 obyvatel	Přepočet kapacity v Základní síti na 1000 ob.
Most	34	0	34	72200	0,47	0,47
CELKEM ZA KRAJ	314	23	337	812200	0,41	0,39

Zdroj: Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024, verze platná k 1. 7. 2024; Registr poskytovatelů sociálních služeb, MPSV (data platná 4/2024); Katalog Ústeckého kraje (data platná k 6/2024); webové stránky poskytovatelů PS; vlastní výpočet

Výše úvazků pečovatelské služby v přímé péči

SO ORP Most vykazuje ve výši úvazků pracovníků v přímé péči na 1000 obyvatel hodnoty významně pod krajským průměrem (jehož hodnota pro všechny registrované služby činí 0,56).

Tabulka 6 Výše úvazků pracovníků v přímé péči v SO ORP Most (včetně přepočtu na 1000 obyv.)

SO ORP	Úvazky pracovníků v přímé péči – ZÁKLADNÍ SÍŤ	Úvazky pracovníků v přímé péči – MIMO ZÁKLADNÍ SÍŤ	Úvazky pracovníků v přímé péči – CELKEM KRAJ	Přepočet úvazků v ZÁKLADNÍ SÍTI na 1000 ob. SO	Přepočet úvazků na 1000 ob. SO	Počet obyv. 31.12.2022
Most	30,96	0	30,96	0,43	0,43	72200
CELKEM KRAJ	434,77	19,39	454,16	0,54	0,56	812200

Zdroj: Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024, verze platná k 1. 7. 2024; Registr poskytovatelů sociálních služeb, MPSV (data platná 4/2024); Katalog Ústeckého kraje (data platná k 6/2024); webové stránky poskytovatelů PS; vlastní výpočet